

Angelica (Děhel)

čeleď: Apiaceae

Roste od teplých oblastí až po subarktický pás na severní polokouli jako dvouletka nebo trvalka. Dorůstá výšky 1 - 3m. Listy jsou velké, 2x zpeřené a mají pilový okraj. Kvete bílými nebo nazelenalými květy v okolíku. Plodem je nažka. Rodové jméno ukazuje v latině na anděla a to díky pověsti, že léčivé účinky této rostliny jim ukázal právě anděl. Bohužel nějaké druhy naopak obsahují jedy.

Vyhovuje jí vlhká dobře propustná půda bohatá na živiny na plném slunci (i stínu).

Množí se semeny.

Angelica acutiloba

synonyma: Ligusticum acutilobum

Angelica adzharica

Angelica ampla

oblasti: Kolorado, Nové Mexiko, Wyoming

Angelica amurensis

Angelica angelicastrum

synonyma: A. herminii

Angelica anomala

synonyma: A. glabra, A. jaluana, A. montana var. angustifolia, A. refracta var. glaucophylla

Angelica apaensis

synonyma: Heracleum apaense

Angelica archangelica (Andělka lékařská)

synonyma: A. archangelica subsp. norvegica, A. commutata, A. discocarpa, A. intermedia, A. litoralis, A. norvegica, A. officinalis, A. procera, A. sativa, Archangelica archangelica, Archangelica commutata, Archangelica discocarpa, Archangelica litoralis, Archangelica littoralis, Archangelica norvegica, Archangelica officinalis, Archangelica officinalis subsp. litoralis, Archangelica sativa, Archangelica slavica, Archangelica spuria, Archangelica officinalis

oblasti: Česká republika, Grónsko, Německo, Polsko

Roste v severní a střední Evropě. Patří mezi dvouletky. Dorůstá výšky 0,5 - 2 (i 3)m. Prvním rokem

vytváří pouze listy, kvete až v druhém roce. Stonek je kulatý, dutý a v horní části větvený. Listy jsou 2 - 3x zpeřené, vlastní lístky jsou dále ještě 3četné, úzce vejčitého tvaru s dlouhou špičkou. Kvete v okolíku žlutozelenými květy. Používá se v lékařství pro své dezinfekční účinky. Existují vnitrodruhové taxony:

- subsp. *archangelica* (Andělka lékařská pravá) - krátký větvený kořen; lodyha měkká; jemně zubaté květní stopky; žlutozelené květy; plody jsou žebernaté, dlouhé 6,5 - 8mm, široké 4,5 - 5mm; při mnutí aromatický

- subsp. *litoralis* (Andělka lékařská pobřežní) - řepovitý kořen; tuhá lodyha; plody jsou žebernaté, dlouhé 5 - 6mm, široké 3,5 - 4,5mm; květní stopky řídce zoubkaté; bílozelené květy; při mnutí bez aroma

Vyhovují mu okraje vodních ploch, rákosiny, lužní lesy, atp. ve vlhké dobře propusné půdě na plném slunci nebo v polostínu. Dobře se rozrůstá.

Množí se semeny vysévanými na podzim.

Angelica arguta

synonyma: *A. lyalii*

oblasti: Alberta, Aljaška, Britská Kolumbie, Idaho, Kalifornie, Montana, Nevada, Oregon, Washington, Wyoming

Pochází ze západu Severní Ameriky z jehličnatých lesů. Roste na vzpřímeném holém stonku do výšky 1 - 2m. Listy jsou velké, trojúhelníkové, tvořené mnoha lístky se zubatým okrajem a vejčitékopinatým tvarem dlouhým do 9cm. Kvete nažloutlými květy v okolíku.

Angelica atropurpurea

synonyma: *A. atropurpurea* var. *occidentalis*, *Archangelica atropurpurea*

oblasti: Connecticut, Delaware, Illinois, Indiana, Iowa, Kentucky, Labrador, Maine, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, New Hampshire, New Jersey, New York, Newfoundland, Nové Skotsko, Nový Brunšvik, Ohio, Ontario, Pennsylvania, Quebec, Rhode Island, Severní Karolína, Tennessee, Vermont, Wisconsin, Západní Virginie

Dorůstá výšky až 1,8m na vzpřímeném fialovém stonku. Listy jsou rozděleny do 3 částí, každá s vlastním řapíkem. Navíc každý list je rozdělený na 3 - 5 částí. Celková šířka spodních listů může dosáhnout i 60cm. Kvete zelenobílými květy v okolíku o průměru až 20cm.

Roste v blízkosti vody nebo na vlhkých místech.

Angelica biserrata

synonyma: *A. pubescens* f. *biserrata*

Angelica boninensis

synonyma: *A. japonica* var. *boninensis*

Angelica brevicaulis

synonyma: Angelocarpa brevicaulis, Archangelica brevicaulis, Coelopleurum brevicaule

oblasti: Ťan-šan

Angelica breweri

synonyma: A. arguta var. breweri

oblasti: Kalifornie, Nevada

Pochází z vysokých hor východní Kalifornie a západní Nevady. Roste do výšky 1 - 2m na ochlupeném stonku. Velké zpeřené listy tvoří mnoho dělených lístků, každý o délce do 10cm. Kvete bílými ochlupenými květy v okolíku.

Angelica californica

synonyma: A. tomentosa var. californica

oblasti: Kalifornie

Pochází ze severní Kalifornie a částečně jižního Orgenou. Roste na úpatí hor. Kvete bílými květy v okolíku.

Angelica callii

oblasti: Kalifornie, Sierra Nevada (USA)

Patří mezi trvalky a endemity Sierry Nevady v Kalifornii. Dorůstá na vzpřímeném stonku do výšky 1 - 2. Listy jsou tvořeny mnoha dělenými lístky se zubatým okrajem dlouhými do 13cm. Kvete v okolíku ochlupenými květy.

Angelica canbyi

oblasti: Oregon, Washington

Angelica capitellata

Angelica cartilaginomarginata

synonyma: A. boissieuana, A. callososerrata, A. cartilaginomarginata var. matsumurae, A. confusa, A. crucifolia, A. matsumurae, A. pubescens var. matsumurae

Angelica cincta

Angelica citriodora

synonyma: *Ostericum citriodorum*

Angelica cryptotaeniifolia

synonyma: *A. gigas* var. *minor*

Angelica cyclocarpa

synonyma: *Archangelica cyclocarpa*

Angelica czernaevia

synonyma: *A. czernaevia* var. *flaccida*, *A. flaccida*, *A. gracilis*, *Conioselinum czernaevia*, *Czernaevia conioselinum*, *Czernaevia laevigata*, *Czernaevia laevigata* f. *latipinna*, *Czernaevia laevigata* var. *exalatocarpa*

Angelica dahurica

synonyma: *A. glabra*, *A. macrocarpa*, *A. porphyrocaulis*, *A. pubescens* var. *glabra*, *A. tschiliensis*, *Callisace dahurica*

Angelica dailingensis

Angelica dawsonii

oblasti: Alberta, Britská Kolumbie, Idaho, Montana

Angelica decurrens

oblasti: Altaj, Kazachstán

Angelica decursiva

synonyma: *A. decursiva* f. *albiflora*, *A. decursiva* f. *angustiloba*, *Ligusticum melanotilingia*, *Ostericum melanotilingia*, *Peucedanum decursivum*, *Peucedanum decursivum* var. *albiflorum*, *Peucedanum grandifoloides*, *Peucedanum melanotilingia*, *Peucedanum porphyroscias*, *Porphyroscias decursiva*, *Selinum melanotilingia*

Angelica dentata

synonyma: *Archangelica dentata*

oblasti: Florida, Georgia

Angelica distans

synonyma: *A. cartilaginomarginata* var. *distans*

Angelica duclouxii

synonyma: *A. balangshanensis*

Angelica edulis

synonyma: *A. edulis* f. *triloba*

Angelica furcijuga

synonyma: *A. tenuisecta* var. *furcijuga*

Angelica genuflexa

synonyma: *A. caudata*, *A. genuflexa* subsp. *refracea*, *A. genuflexa* subsp. *refracta*, *A. refracta*, *A. refracta* var. *multinervis*, *A. refracta* var. *yabeana*, *A. yabeana*

oblasti: Alberta, Aljaška, Britská Kolumbie, Kalifornie, Oregon, Washington

Pochází ze severozápadu Severní Ameriky. Patří mezi trvalky. Na vzpřímeném stonku dorůstá výšky 1 - 2m. Listy jsou až 80cm dlouhé. Jsou tvořené velkým množstvím dělených lístků se zubatým okrajem, každý dlouhý do 10cm. Kvete v okolíku drobnými kvítky.

Angelica gigas

oblasti: Čína, Japonsko, Korea

Roste v Číně, Japonsku a Koreji jako dvouletka nebo krátkověká trvalka v trsech. Dorůstá výšky 1 - 1,8 (i 2)m. Pod zemí vytváří hluboké tuhé kořeny. Lodyhy jsou tmavěfialové. Listy jsou zelené, 2 - 3x zpeřené, laločnaté a zubaté. Kvete červenými a tmavěfialovými květy s bílými tečkami v okolíku. Využívá se v tradiční čínské medicíně.

Angelica glauca

synonyma: *A. nuristanica*

oblasti: Afganistán, Himálaj, Indie, Pákistán

Roste v Afganistánu, Himálaji, Indii a Pakistánu. Dorůstá výšky 1 - 2m. Listy jsou řapíkaté, 1 - 2x vrcholově zpeřené, lístky jsou vejčité, pilovité a žilnatinu tvoří i více než 20 žilek. Květenstvím je okolík s i více než 20ti paprsky. Plody jsou eliptické, dlouhé 0,8 - 1,2cm a široké 5 - 6mm.

Angelica gmelinii

synonyma: *A. gmelinii*, *Archangelica gmelinii*, *Archangelica peregrina*, *Coelopleurum actaeifolium*, *Coelopleurum gmelinii*, *Coelopleurum lucidum* subsp. *gmelinii*, *Coelopleurum lucidum* var. *gmelinii*, *Imperatoria lucida*, *Ligusticum actaeifolium*

Angelica grayi

synonyma: *Selinum grayi*

oblasti: Kolorado, Nové Mexiko, Wyoming

Angelica grosseserrata

synonyma: *A. koreana*, *A. mongolica*, *A. peucedanoides*, *A. smithii*, *Ostericum grosseserratum*, *Ostericum koreanum*

Angelica hakonensis

synonyma: *A. hakonensis* f. *nikoensis*, *A. hakonensis* var. *nikoensis*, *A. nikoensis*

Existuje vnitrodruhový taxon:

- var. *nikoensis*

Angelica hendersonii

synonyma: *A. tomentosa* var. *hendersonii*

oblasti: Kalifornie, Oregon, Washington

Pochází ze západního pobřeží USA. Patří mezi trvalky. Stonek je větvený, vysoký 1 - 2m. Přizemní zpeřené listy mají oválně tvarvané lístky, dlouhé do 10cm se zubatým okrajem a spodní ochlupenou stranou.

Angelica heterocarpa

Angelica hirsutiflora

synonyma: *A. japonica* var. *hirsutiflora*

Angelica inaequalis

synonyma: *Archangelica inaequalis*

Angelica indica

Angelica japonica

synonyma: *A. kiusiana*, *A. sieboldii*

Angelica kangdingensis

Angelica keiskei

synonyma: *A. keiskei* f. *foliosa*, *A. utilis*

Angelica kingii

synonyma: *Selinum kingii*

oblasti: Idaho, Kalifornie, Nevada, Utah

Pochází ze západu USA. Patří mezi trvalky. Roste na vzpřímeném stonku do výšky 0,3 - 2m. Zpeřené listy jsou tvořeny velkým množstvím kopinatých lístků dlouhých do 12cm. Kvete v okolíku ochlupenými kvítky.

Angelica laevis

Angelica laurentiana

Angelica laxifoliata

synonyma: *A. dielsii*, *A. erythrocarpa*, *A. fargesii*

Angelica lignescens

Angelica likiangensis

Angelica lineariloba

synonyma: *A. lineariloba* var. *culbertsonii*

oblasti: Kalifornie, Nevada, Sierra Nevada (USA)

Pochází z pohoří Sierry Nevady v Kalifornii a ze západní Nevady. Patří mezi trvalky. Na vzpřímeném stonku dorůstá výšky asi 1,5m. Zpeřené listy jsou tvořeny velkým množstvím lineárních lístků. Kvete v okolíku drobnými bílými až krémovými kvítky.

Angelica longicaudata

Angelica longipedicellata

synonyma: *Ostericum longipedicellatum*, *Porphyroscias longipedicellata*

Angelica longipes

Angelica lucida

synonyma: *Caucalis lucida*, *Coelopleurum lucidum*, *Coelopleurum lucidum* f. *frondosum*

oblasti: Aljaška, Britská Kolumbie, Connecticut, Kalifornie, Labrador, Maine, Massachusetts, New Hampshire, New York, Newfoundland, Nové Skotsko, Nový Brunšvik, Ontario, Oregon, Quebec, Rhode Island, Severozápadní Teritorium, V Asie, Washington, Yukon

Roste na východním a západním pobřeží Severní Ameriky a v některých částech výchoní Asie. Kvete žlutobílými kvítky v okolíku.

Angelica maowenensis

Angelica maximowiczii

synonyma: Gomphopetalum maximowiczii, Ostericum maximowiczii

Angelica megaphylla

synonyma: Peucedanum megaphyllum

Angelica mexicana

Angelica minamitanii

Angelica miqueliana

synonyma: A. urticifoliata

Angelica morii

Angelica morrisonicola

Angelica multicaulis

synonyma: A. tichomirovii

Angelica multisecta

synonyma: Coelopleurum multisectum

Angelica nakaiana

synonyma: Coelopleurum nakaianum, Homopteryx nakaiana

Angelica nelsonii

synonyma: A. polycarpa, A. pringlei

Angelica nitida

synonyma: A. chinghaiensis, A. songpanensis, A. wulsiniana

Angelica nubigena

Angelica oreada

synonyma: Archangelica oreadum

oblasti: Pákistán

Angelica pachycarpa

oblasti: Portugalsko, Z Španělsko

Roste na západě Španělska a Portugalska. Patří mezi poloopadavé trvalky. Dorůstá výšky 1m. Listy jsou zpeřené, tmavězelené, lesklé a sukulentní. Kvete bílými květy v okolíku. Plodem je dvounažka.

Angelica pachyptera

Angelica paeoniifolia

Angelica palustris (Matizna bahenní)

synonyma: *A. pratensis*, *Gomphopetalum albiflorum*, *Ostericum palustre*

oblasti: Česká republika, Německo, Polsko, S Asie, Z Sibiř

Pochází z Evropy a západní Sibiře. Patří mezi 2 - 3leté byliny. Vytváří nejčastěji jedinou málo větvenou hluboce rýhovanou lodyhu vysokou 0,5 - 1,5 (i 1,95)m. Listy jsou 2 - 3x zpeřené, trojúhelníkové, dlouhé až 60cm s trojúhelníkovými až vejčitými lístky dlouhými 2,5 - 11cm a širokými 1,5 - 8cm s vroubkovaným až pilovým okrajem. Kvete bílými květy v okolíku. Okvětní lístky jsou široce vejčité až okrouhlé, hluboce vykrojené. Plodem je 2nažka. Patří mezi chráněné druhy C1.

Vyhovují jí vlhké louky, příkopy, slatiny, atp. s půdou bohatou na živiny.

Angelica pancicii

Angelica pinnata

synonyma: *A. leporina*

oblasti: Alberta, Arizona, Idaho, Kolorado, Montana, Nové Mexiko, Utah, Wyoming

Angelica pinnatiloba

Angelica polymorpha

synonyma: *A. polymorpha* f. *lineariloba*, *A. sinuata*, *A. uchiyamae*, *A. wolffiana*, *Conioselinum wolffianum*, *Peucedanum taquetii*, *Rompelia polymorpha*, *Selinum coreanum*

Angelica pseudoselinum

Angelica pseudoshikokiana

synonyma: *A. saxicola* var. *taneyoshiana*

Angelica pubescens

synonyma: *A. myriostachys*, *A. polyclada*, *A. schishiudo*

Pochází z Japonska. Patří mezi trvalky. Dorůstá výšky 1 - 2m. Listy jsou 3x zpeřené, dlouhé až 1m s lístky dlouhými 5 - 10cm. Kvete bílými květy v okolíku.

Angelica purpurascens

oblasti: Írán

Angelica pyrenaea

oblasti: Německo, Pyreneje

Dorůstá výšky 30 - 40cm. Kvete bílými květy.

Angelica razulii

synonyma: *A. diversicolor*, *A. tournefortiana*

oblasti: Katalánsko

Angelica roseana

synonyma: *Rompelia roseana*

oblasti: Idaho, Kolorado, Montana, Utah, Wyoming

Angelica rupestris

synonyma: *A. trichocarpa*, *Coelopleurum lucidum* var. *trichocarpum*, *Coelopleurum multisectum* f. *epichnoum*, *Coelopleurum multisectum* f. *trichocarpum*, *Coelopleurum multisectum* var. *trichocarpum*, *Coelopleurum rupestre*, *Coelopleurum trichocarpum*, *Coelopleurum trichocarpum* f. *epichnoum*

Angelica sachalinensis

synonyma: *A. anomala* f. *pubescens*, *A. anomala* subsp. *sachalinensis*, *A. anomala* var. *sachalinensis*, *A. matsumurae* var. *glabra*, *A. sachalinensis* f. *pubescens*, *A. sachalinensis* f. *saninensis*, *A. sachalinensis* var. *pubescens*

Angelica sachokiana

synonyma: *Xanthogalum sachokianum*

Angelica saxatilis

synonyma: *A. gmelinii* subsp. *saxatilis*, *Archangelica gmelinii* subsp. *saxatilis*, *Coelopleurum alpinum*, *Coelopleurum saxatile*, *Physolophium saxatile*

Angelica saxicola

Angelica scaberula

synonyma: *Ostericum scaberulum*

Angelica scabrida

oblasti: Nevada

Angelica seatonii

Angelica setchuenensis

synonyma: *A. henryi*

Angelica shikokiana

synonyma: *A. mayebarana*, *A. tenuisecta* var. *mayebarana*

Angelica sinanomontana

Angelica sinensis

synonyma: *A. polymorpha* var. *sinensis*

oblasti: Čína

Pochází z Číny.

Angelica sylvestris (Děhel lesní)

synonyma: *A. alpina*, *A. brachyradia*, *A. ebulifolia*, *A. elata*, *A. elatior*, *A. flavescens*, *A. globifera*, *A. illyrica*, *A. macrophylla*, *A. major*, *A. montana*, *A. nemorosa*, *A. pancicii*, *A. pratensis*, *A. reuteri*, *A. ruthenica*, *A. sylvestris* subsp. *bernardiae*, *A. sylvestris* var. *elatior*, *A. villosa*, *Angelophyllum dahuricum*, *Archangelica major*, *Athamanta sylvestris*

oblasti: Česká republika, Irsko, Itálie, Katalánsko, Německo, Nové Skotsko, Nový Brunšvik, Ontario, Polsko, Quebec, Švýcarsko

Patří mezi trvalky. Dorůstá výšky 0,5 - 1 (i 2)m. Stonek může být hnědý nebo hnědočervený s bílým ojněním a má dutý vnitřek. Listy jsou 2 - 3x peřenodílné celkového vejčitého tvaru s pilovým okrajem a celkové šířky 1,5 - 3cm. Ve spodní části mohou dosahovat délky i 50cm. Řapíky jsou na horní straně žlábkovité. Kvete bílými nebo načervenalými květy v okolíku. Je jedovatý. Existují vnitrodruhové taxony:

- subsp. *sylvestris* (Děhel lesní pravý) - úkrojky listů vejčité až podlouhlé; plody délky 4 - 5,5mm a šířky 3 - 4mm
- subsp. *montana* (Děhel lesní montana) - úkrojky listů podlouhlé až kopinaté; plody délky 6 - 8mm a šířky 5 - 6mm

Vyhovují mu vlhká místa, lužní lesy, louky, atp.

Angelica taiwaniana

Angelica tarokoensis

Angelica tatiana

synonyma: *Xanthogalum tatiana*

Angelica tenuifolia

synonyma: *Athamanta tenuifolia*

Angelica tenuisecta

synonyma: *A. shikokiana* var. *tenuisecta*

Angelica ternata

synonyma: *A. strattoniana*, *Callisace ternata*

Angelica tianmuensis

Angelica tomentosa

synonyma: *A. tomentosa* var. *elata*

oblasti: Kalifornie, Oregon, Washington

Pochází z pobřežních hor Kalifornie a jižního Oregonu. Na vzpřímeném stonku dosahuje výšky 1 - 2m. Zpeřené listy jsou až 1m dlouhé, tvořené mnoha lístky každý dlouhé do 12cm s kopinatým tvarem. Kvete bělavými nebo nažloutlými květy v okolíku.

Angelica triquinata

synonyma: *A. curtisii*

oblasti: Georgia, Jižní Karolína, Kentucky, Maryland, Pennsylvania, Severní Karolína, Tennessee, Virginie, Západní Virginie

Angelica ubatakensis

Angelica ursina

synonyma: Angelophyllum ursinum

Angelica valida

Angelica venenosa

synonyma: A. hirsuta, A. villosa, Archangelica hirsuta, Cicuta venenosa, Ferula villosa

oblasti: Alabama, Arkansas, Connecticut, Delaware, Florida, Georgia, Illinois, Indiana, Jižní Karolína, Kentucky, Louisiana, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Mississippi, Missouri, New Jersey, New York, Ohio, Oklahoma, Ontario, Pennsylvania, Severní Karolína, Tennessee, Virginie, Západní Virginie

Angelica viridiflora

synonyma: Gomphopetalum viridiflorum, Ostericum viridiflorum

Angelica wheeleri

synonyma: A. dilatata

oblasti: Utah

Angelica yakusimensis

Další informace:

<http://botany.cz/cs/angelica-archangelica/>

<https://www.rostliny.net/>